

CONFINTEA VII Marakeški okvir za djelovanje

Iskorištavanje transformacijske moći učenja i obrazovanja odraslih

Preambula

1. Mi, predstavnici 142 države članice UNESCO-a, i predstavnici organizacija civilnog društva, socijalnih partnera, agencija Ujedinjenih nacija, međuvladinih agencija, mladih i privatnog sektora, okupili smo se u **Marakešu, Kraljevina Maroko**, i online, **od 15. do 17. juna 2022. godine**, kao učesnici Sedme međunarodne konferencije o obrazovanju odraslih (CONFINTEA VII). Konferencija se održava tokom pandemije koja je duboko uticala na obrazovne sisteme širom svijeta, uključujući učenje i obrazovanje odraslih (ALE).
2. Okupljamo se da sagledamo važne izazove i napredak koji je postignut u ALE-u od CONFINTEA VI 2009. godine, i da uspostavimo planove za napredak ALE-a u narednih 12 godina – ka 2030. i dalje.
3. Podsjećamo na **dostignuća CONFINTEA VI**, uključujući priznavanje ALE-a u Belemskom okviru za djelovanje (BFA) iz 2009. godine kao suštinskog elementa prava na obrazovanje, i njeno utvrđivanje pet područja djelovanja za ALE koja su i danas relevantna: politika; upravljanje; finansiranje; učešće, uključivanja i pravičnosti; i kvalitet. Takođe naglašavamo vrijednost UNESCO-ovog Globalnog izvještaja o učenju i obrazovanju odraslih (GRALE) koji je, po nalogu BFA 2009. godine, redovno pratio razvoj u ALE.
4. Potkrijepljeni podacima iz GRALE-a, razmišljamo o **velikim globalnim naporima u podsticanju ALE-a i cjeloživotnog učenja od 2009. godine**. To uključuje posvećenost međunarodne zajednice Agendi za održivi razvoj 2030. godine i njenim ciljevima održivog razvoja (SDGs), veće priznanje od strane međunarodne zajednice o potrebi podsticanja cjeloživotnog učenja, kao što je primjer cilja održivog razvoja 4 kako bi se osiguralo inkluzivno i pravedno kvalitetno obrazovanje i unaprijedile mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve, izvještaj Međunarodne komisije za budućnost obrazovanja, poboljšano globalno praćenje ALE kroz pet GRALEs, Izvještaj o globalnom praćenju obrazovanja (GEM) i druge inicijative, uključujući Globalnu alijansu za pismenost u okviru okvira cjeloživotnog učenja (GAL) i korake preduzete ka integraciji ALE u globalnu obrazovnu agendu i arhitekturu. Pristup zasnovan na pravima bi stoga trebao voditi implementaciju Marakeškog okvira.

5. Naglašavamo dugoročni strukturalni uticaj pandemije COVID-19 i njene kontrastne učinke na ALE. Pandemija je skrenula dodatnu pažnju na potrebu da vlade i zajednice razviju i implementiraju strategije za sticanje znanja, vještina i kompetencija i politike učenja koje podržavaju mlade i odrasle da se nose s posljedicama ove krize. Takođe naglašavamo potrebu za izgradnjom strategija za prekvalifikaciju i dokvalifikaciju, koje su neophodne kako bi se zadovoljile promjenjive potrebe društava i svijeta rada do kojih posebno dolazi zelena i digitalna tranzicija.

6. Podsjećamo na **Agendu za održivi razvoj 2030**, koju je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih naroda (UN) 2015. godine, i posvećeni smo postizanju ciljeva održivog razvoja 17. Svjesni smo da je cjeloživotno učenje ključno za svih 17 ciljeva i da je, kao osnovna dimenzija cjeloživotnog učenja, ALE ključ za njihovo postizanje. Posebno potvrđujemo našu posvećenost cilju održivog razvoja 4, kroz koji su se države članice obavezale da će osigurati inkluzivno i pravedno kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve. Podsjećamo na **Berlinsku deklaraciju o obrazovanju za održivi razvoj**, koja potvrđuje važnost obrazovanja za održivi razvoj, usvojenu u maju 2021. godine, i pozivamo odrasle učenike da pomognu u ostvarivanju njenih 16 preporuka. Takođe primamo na znanje izvještaj Međunarodne komisije za budućnost obrazovanja (UNESCO, 2021.), *Ponovno zamišljamo našu zajedničku budućnost: novi društveni ugovor za obrazovanje, koji potvrđuje pravo na kvalitetno obrazovanje tokom života i naglašava transformativnu moć obrazovanja za izgradnju održive budućnosti*.

7. Snažno podržavamo poziv Komisije da se osigura „rodna ravnopravnost i prava svih u učenju i kroz učenje i obrazovanje odraslih, priznajući da rodne norme mogu uticati na sposobnost učenika da se učinkovito uključe u obrazovanje. Rodno transformativno učenje i obrazovanje odraslih moraju biti sveobuhvatno, holističko i međugeneracijsko, koje okuplja obrazovne aktere sa sektorima kao što su zdravstvo, zaštita i pravosuđe.

8. Podržavamo **Preporuku o učenju i obrazovanju odraslih (RALE)**, koju je usvojila Generalna konferencija UNESCO-a 2015. godine, uključujući njenu definiciju ALE¹ i identifikaciju tri ključna polja učenja: pismenost i osnovne vještine; kontinuirano obrazovanje i stručne vještine; i liberalno, popularno i obrazovanje u zajednici i vještine građanstva.

---

¹ Obrazovanje odraslih je ključna komponenta cjeloživotnog učenja. Obuhvaća sve oblike obrazovanja i učenja koji imaju za cilj osigurati da svi mladi i odrasli učestvuju u svojim društvima i svijetu rada. Označava čitav niz procesa učenja, formalnih, neformalnih i informalnih, pri čemu oni koje društvo u kojem žive smatraju odraslima, razvijaju i obogaćuju svoje sposobnosti za život i rad, kako u vlastitim interesima tako i u interesima zajednice, organizacija i društva. Učenje i obrazovanje odraslih uključuje trajne aktivnosti i procese sticanja, prepoznavanja, razmjene i prilagođavanja sposobnosti. S obzirom na to da se granice mladosti i odraslog doba pomiču u većini kultura, u ovom tekstu izraz „odrasli“ označava sve one koji se bave učenjem i obrazovanjem odraslih, čak i ako nisu navršili zakonsku dob zrelosti. (Preporuka o učenju i obrazovanju odraslih, 2015, str.6)

9. Ponovo potvrđujemo da je **ALE ključna komponenta cjeloživotnog učenja**², napominjući da se politike i prakse ALE primjenjuju na širok raspon uzrasta, nivoa obrazovanja, prostora za učenje i modaliteta, te prepoznajući da je cjeloživotno učenje glavni pokretač društva koje uči u različitim nivoima, uključujući pojedince, porodice, organizacije, radna mjesta, susjedstva, gradove i regije.

10. Snažno potvrđujemo obrazovanje, uključujući ALE, kao osnovno ljudsko pravo – opredjeljenje koje je ključno za razumijevanje i oblikovanje obrazovanja kao javnog poduhvata i opšteg dobra – kako to tvrdi Međunarodna komisija za budućnost obrazovanja.

11. Takođe prepoznajemo kontinuirani, bogat i raznolik doprinos međunarodne zajednice ALE, uključujući vladine i nevladine zainteresovane strane, za njihov doprinos organizaciji CONFINTEA VII, uključujući regionalne i podregionalne pripremne konferencije, čiji su zaključni dokumenti, uz BFA, Suwon CONFINTEA VI izvještaj o srednjoročnom pregledu, GRALE, RALE i UNESCO-ov izvještaj „Ponovo zamišljamo našu zajedničku budućnost“, pružili su osnovu za ovaj okvir za djelovanje.

12. U vrijeme kada su društva ugrožena rastućim fanatizmom i nasilnim ekstremizmom, rastućim nepovjerenjem u nauku i rastućim nejednakostima unutar i između zemalja, ponovno potvrđujemo da ALE može predstavljati moćan politički odgovor za konsolidaciju društvene kohezije, poboljšati razvoj socio-emocionalnih vještina, osigurati mir, ojačati demokratiju, poboljšati kulturno razumijevanje, eliminirati sve vrste diskriminacije i poboljšati miran zajednički život i aktivno i globalno građanstvo.

13. Obavezujemo se da ćemo promovisati preporuke ovog Marakeškog okvira za djelovanje kao sastavnog dijela predstojećeg Samita o transformaciji obrazovanja u septembru 2022. godine. Podsjećamo na važnost ovog okvira, koji će služiti kao referentni dokument za Samit.

Načela i prioritetne oblasti

14. Unapređenje ALE u perspektivi cjeloživotnog učenja: Prepoznajući da su prioritetne oblasti Belemskog okvira za djelovanje i dalje relevantne, cilj održivog razvoja 4 pruža jedinstvenu priliku da se ALE pozicionira kao ključna komponenta cjeloživotnog učenja koja doprinosi održivom razvoju i obećanju o miru koji se nalazi u UNESCO-vom ustavu.

---

² “U suštini, cjeloživotno učenje je ukorijenjeno u integraciji učenja i življenja, pokrivajući aktivnosti učenja za ljude svih uzrasta (djeca, mladi, odrasli i stariji, djevojčice i dječaci, žene i muškarci) u svim životnim kontekstima (porodica, škola, zajednica, radno mjesto i tako dalje) i kroz niz modaliteta (formalnih, neformalnih i informalnih) koji zajedno zadovoljavaju širok spektar potreba i zahtjeva za učenjem. Obrazovni sistemi koji promovišu cjeloživotno učenje usvajaju holistički i sektorski pristup koji uključuje sve podsektore i nivoe kako bi osigurali pružanje prilika za učenje za sve pojedince.”(Okvir za djelovanje za obrazovanje 2030, UNESCO 2015, str. 30, fusnota 5)

15. Izgradnja novog društvenog ugovora: inspirisan nalazima i prijedlozima Reimagining our futures together, ALE igra ključnu ulogu u kreiranju humanističkih odgovora zasnovanih na ljudskim pravima, demokratskim društvima, etičkim principima, mobilizaciji kolektivne inteligencije i otvorenom dijalogu zasnovanom na interdisciplinarnom znanju.

16. Uprkos značajnom napretku tokom proteklih decenija, uključujući i pismenost žena, mnoge zemlje se i dalje bore da dostignu adekvatan nivo pismenosti, uključujući digitalnu pismenost, i da premoste značajan jaz među polovima. Godine 2021., više od 770 miliona odraslih nije imalo osnovne vještine pismenosti, od kojih su tri od pet bile žene (UIS). Prednosti pismenosti za pojedince, porodice, zajednice, društva i planetu su dobro dokumentirane, a učenje za odrasle mora dobiti dovoljno pažnju politike i finansijsku podršku.

17. Oslobođanje potencijala učenja i obrazovanja odraslih za klimatsko djelovanje: Klimatske promjene predstavljaju ogromnu prijetnju za čovječanstvo, kao i za druge vrste. Podstiče nas da preispitamo trenutne modele proizvodnje i potrošnje, izmislimo nove industrije i prihvatimo moralnu odgovornost za buduće generacije, uviđajući da briga za planet mora postati globalni imperativ. Stoga obrazovanje u području klime mora biti uključeno u sisteme cjeloživotnog učenja. ALE mora biti dio ove zelene transformacije. Daje mladima i odraslima razumijevanje problema, podiže njihovu svijest i oprema ih znanjem i djelovanjem potrebnim za prilagodbu i suprotstavljanje klimatskim promjenama, te razvija otpornost i sposobnost za transformaciju. ALE može igrati važnu ulogu u osnaživanju odraslih i starijih građana. kako bi postali uzori djeci i nosioci promjena na lokalnom, nacionalnom i globalnom nivou. Učenje u zajednici i građansko obrazovanje su ključni faktori za održivi razvoj, uključujući ruralni razvoj, i za podizanje svijesti o uticaju klimatskih promjena. Nadalje, same ALE institucije mogu djelovati kao modeli zelene tranzicije u društvu tako što će ozelenjavati svoj nastavni plan i program, objekte i upravljanje.

18. Podsticanje jednakog pristupa svih učenika, uključujući starije odrasle osobe, učenju u digitalnom okruženju: Tehnologija uvodi važne promjene u načine na koje odrasli uče i poučavaju, kao i u potrebne kompetencije i vještine. Postala je moćan fasilikator i katalizator individualnog učenja. Iako tehnologija može biti pokretač napretka u obrazovanju, ona takođe može stvoriti nove prepreke koje društveno ili kolektivno učenje čine izazovnijim, proširiti postojeće društvene podjele i stvoriti nove. Jednak pristup svim učenicima učenju u digitalnim okruženjima je ključni preduslov za bavljenje njima. Ovo utiče na način na koji se odrasli angažuju kao aktivni članovi društva i povećava važnost kritičkog razmišljanja, komunikacije, empatije i društvenih vještina prilikom upravljanja okruženjima na mreži kako bi se suprotstavili pogrešnim informacijama i dezinformacijama. Izgradnja učinkovitih strategija, politika i instrumenata, premošćivanje digitalnog jaza, povećanje pristupa, rješavanje odnosa

moći na mreži i sprječavanje zloupotrebe tehnologije su ključni u uspostavljanje transformativne i emancipatorske moći ALE. Učinkovite digitalne pedagogije takođe zahtijevaju nove modele poučavanja i učenja u oblicima licem u lice, na daljinu i u kombinovanim oblicima.

19. Priprema odraslih za budućnost rada Demografske promjene, četvrta industrijska revolucija, llobalizacija i klimatske promjene duboko transformiraju privredu i tržište rada Ove transformacije imaju velike posljedice na prirodu posla, strukture zapošljavanja, sadržaj poslova i potrebne kompetencije i vještine. Linearna tranzicija od obrazovanja do posla koja je decenijama bila dominantna šema postaje sve manje relevantna jer odrasli sve više prate složene putanje svog rada. U ovom kontekstu zadatak ALE-a, kroz zajedničku odgovornost zainteresovanih strana, je da obezbijedi na brz način – pravično sticanje relevantnih znanja, kompetencija i vještina tokom životnog vijeka, uključujući stručno usmjeravanje i drugu podršku u učenju pri zapošljavanju, dostojanstvenom radu, razvoju karijere i poduzetništvu. Demografski trendovi takođe pokazuju da životni vijek ljudi širom svijeta nastavlja da raste, doprinoseći nastanku svijeta koji stari. Kako, u sve većem broju zemalja, veliki dio stanovništva neće biti zaposlen, priroda ALE mora biti prilagođena, s većim fokusom na pripremu starijih osoba za post- radne aktivnosti, uključujući olakšavanje njihovog kontinuiranog značajnog doprinosa društvima i stavljanje većeg naglaska na njihovu dobrobit i uživanje u svim sferama njihovog života. Štaviše, transformacija ekonomije potrebna za postizanje ugljične neutralnosti i zaštitu okoliša stvorit će hitnu potrebu za prekvalifikacijom i usavršavanjem odraslih koji su već na tržištu rada.

20 Stvaranje kulture cjeloživotnog učenja: Cjeloživotno učenje bit će ključno za rješavanje izazova s kojima se suočava čovječanstvo, od klimatske krize do tehnoloških i demografskih promjena, pored onih koje je izazvala pandemija COVID-19 i nejednakosti koje je ona pogoršala. Da bi se ovo postiglo potreban je holistički pristup, koji obuhvata sve vrste ALE (formalnog, neformalnog i informalnog) i sve sektore i polja, različite stranice za učenje, uključujući lično, kao i online i kombinovano učenje, i različite grupe učenika. Stoga je potrebno stvoriti okruženje za učenje u kojem se inkluzivno i kvalitetno obrazovanje i cjeloživotno učenje za mlade i stare uspostavljaju kao javni poduhvat koji služi ne samo svijetu rada, već i dobrobiti pojedinca i zajedničkog dobra.

Akcione preporuke za transformativni ALE

Uspostavljanje okvira i aranžmana upravljanja

21. Prepoznajući potrebu za obnovljenim društvenim ugovorom za obrazovanje, pozivamo UNESCO da pokrene relevantne stručne konsultacije i međuvladin dijalog o načinima jačanja postojećeg okvir ljudskih prava u pogledu cjeloživotnog učenja. Ovaj proces bi trebao istražiti

najprikladnije načine za prevođenje vizije prava na cjeloživotno učenje – sa učenjem i obrazovanjem odraslih u svojoj srži – u stvarnost, stvarajući tako kulturu cjeloživotnog učenja koja je prilagođena svakoj državi članici.

22. Prepoznamo vrijednost multisektorskih platformi za podršku upravljanju ALE-om sa svim relevantnim i ključnim subjektima, uključujući posebno ministarstva, organizacije civilnog društva, mlade, privatni sektor, univerzitete i pružaoce ALE. Takođe naglašavamo važnost dijaloga između radnika i poslodavaca, te njihovih organizacijskih struktura, koji u mnogim zemljama doprinose upravljanju – posebno u smislu kontinuiranog profesionalnog razvoja.

Izmjena sistema za ALE

23. Prepoznajući sve veću raznolikost ALE provajdera koja je rezultat pojave složenih ekosistema za učenje, ponavljamo potrebu za jačanjem uloge vlada u uspostavljanju mehanizama i propisa i u dodjeli finansijskih i ljudskih resursa za podršku strukturama za ALE i regulaciji, podsticanju, stimulisanju, koordiniranju i praćenju ALE kao javnog i opšteg dobra u okviru pojačanog pružanja javnog obrazovanja.

24. Prepoznamo važnost jačanja ALE-a na lokalnom nivou, kao strateške dimenzije za planiranje, osmišljavanje i implementaciju programa učenja, kao i za podršku i (su)finansiranje inicijativa za obuku i učenje kao što su centri za učenje u zajednici koji će biti dobro opremljeni kvalifikovanim edukatorima odraslih. Prepoznamo raznolikost prostora za učenje, kao što su oni u tehničkom i stručnom obrazovanju i obuci (TVET) i visokoškolskim ustanovama, bibliotekama, muzejima, radnim mjestima, javnim prostorima, umjetničkim i kulturnim institucijama, sportu i rekreaciji, vršnjačkim grupama, porodicama i dr. To znači jačanje institucionalnih kapaciteta za promovisanje cjeloživotnog učenja za sve na lokalnom nivou, na primjer, poticanjem razvoja grada koji uči, kao i jačanjem uključivanja lokalnih zainteresovanih strana, uključujući učenike, grupe u zajednici i institucije.

25. Nadalje, u skladu s našom posvećenošću stvaranju fleksibilnih puteva učenja unutar i između vrsta rada, naglašavamo važnost priznavanja prethodnog učenja, kao i validacije i akreditacije neformalnog i informalnog učenja, gdje god je to prikladno i relevantno, uključiti sve slojeve stanovništva posebno u nepovoljnom položaju i nedovoljno zastupljene grupe, kao što su osobe sa invaliditetom – u otvorene i fleksibilne eko sisteme učenja. U tom smislu, posebnu pažnju treba posvetiti uključivanju autohtonih zajednica u sve procese obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Uspostavljanje fleksibilnih puteva učenja ključno je za omogućavanje mobilnosti između različitih programa, nivoa studija i sektora zapošljavanja, i

da učenici biraju svoje putanje učenja u skladu sa svojim talentima i interesima, koristeći prednosti otvaranja mostova između obrazovnih podsektora i tržišta rada.

Omogućavanje kvaliteta učenja

26 Ističemo ključnu ulogu nastavnika i edukatora, uključujući tutore volontere i druge profesionalce koji se bave učenjem i obrazovanjem odraslih. Obavezujemo se da ćemo implementirati politike i strategije za usavršavanje i daljnju profesionalizaciju i specijalizaciju edukatora odraslih putem inicijalnog, stručnog i kontinuiranog usavršavanja u saradnji sa univerzitetima i istraživačkim institutima – i poboljšanjem njihovih radnih uslova, uključujući njihove plate, status i profesionalnu razvojne putanje. Nadalje prepoznamo okvire kompetencija ALE kao strateške instrumente za profesionalizaciju edukatora i unapređenje njihovih kvalifikacija.

27. Naglašavajući ključnu ulogu učenja licem u lice u ALE-u, obavezujemo se na podsticanje relevantnih, nediskriminatornih i rodno odgovornih nastavnih planova i programa i materijala za učenje koji će uključivati nova područja učenja kao što su obrazovanje o globalnom građanstvu, obrazovanje za održivi razvoj, obrazovanje za zdravlje i dobrobit socio-emocionalnih vještina, transverzalnih i kritičkih vještina razmišljanja i digitalnih vještina.

28. Da bismo poboljšali kvalitet ALE-a, ističemo važnost sprovođenja istraživanja i evaluacije za usmjeravanje politike i prakse kako bi dalje unaprijedili inkluziju, kvalitet i relevantnost. Ovo bi trebalo uključiti participativno istraživanje koje ima za cilj podršku kreatorima programa ALE, nastavnicima i učesnicima.

Povećanje finansiranja

29. Posvećeni smo povećanju javnog finansiranja i mobilizaciji resursa za ALE i prevenciji regresija u postojećim budžetskim izdvajanjima. Kao komponentu cjeloživotnog učenja, ALE treba finansirati kroz doprinos širokog spektra zainteresovanih strana, raznih ministarstava, poslodavaca i drugih privatnih subjekata, lokalne samouprave i učenika. Takve formule finansiranja treba da kombinuju redovne budžetske obaveze sa drugim izvorima i mehanizmima, uključujući kombinovano finansiranje i ciljane mjere za žene i učenike iz ranjivih ili marginaliziranih grupa. Odlučni smo povećati javnu potrošnju na obrazovanje odraslih u skladu sa kontekstima zemlje koji imaju za cilj progresivno ispunjavanje međunarodnih standarda dodjele najmanje 4-6% BDP-a i/ili najmanje 15-20% ukupne javne potrošnje za obrazovanje.³

---

³ Ove obaveze su već preuzete na Svjetskom obrazovnom forumu u Incheonu 2015. godine i sastancima o Globalnom obrazovanju 2018, 2020. i 2021. godine.

30 S obzirom na ulogu koju međunarodna saradnja igra u postizanju odgovarajućeg nivoa finansiranja za ALE i imajući u vidu potencijalni doprinos ALE unapređenju svih 17 ciljeva održivog razvoja, pozivamo na proširenje opsega globalnih mehanizama za finansiranje razvojne saradnje u obrazovanju, kako bi i oni podržali ALE. U skladu sa obavezama koje smo preuzeli za postizanje cilja održivog razvoja 4, pozivamo postojeće globalne fondove za obrazovanje, posebno *Globalno partnerstvo za obrazovanje i Obrazovanje ne može čekati*, da uključe ALE u strategije, prioritete i finansijsku podršku koju pružaju svojim partnerskim zemljama. Obavezujemo se da ćemo raditi na pokrivanju manjka finansijskih sredstava kako bismo ispunili cilj održivog razvoja 4 pismenosti odraslih i integrirali stručno obrazovanje kroz ispunjavanje postojećih obaveza u vezi sa službenom razvojnom pomoći (ODA), uključujući obaveze mnogih razvijenih zemalja da postignu cilj od 0,7 posto bruto nacionalnog proizvoda (BNP) za ODA zemljama u razvoju.⁴

Podsticanje inkluzije

31. Posvećeni smo uspostavljanju različitosti, uključujući jezičku raznolikost, inkluziju, pristupačnost i jednakost u suštinu naših nastojanja, prepoznajući ih kao prioritete u povećanju pristupa ALE među marginalizovanim ili ugroženim pojedincima, te nedovoljno zastupljenim i ranjivim grupama i zajednicama. Takođe je nužno da ciljevi jednakosti i inkluzija budu posebno svjesni stvarnosti i odgovornosti prema autohtonim narodima. Ovo opredjeljenje proizlazi iz reafirmacije obrazovanja kao ljudskog prava, koje uključuje pravo na učešće kao pokretač osnaživanja i aktivnog i globalnog građanstva.

32. Obavezujemo se da ćemo značajno povećati učešće u neformalnim i formalnim ALE programima i ohrabrujemo zemlje da postave ambiciozne standarde za učešće različitih grupa učenika. Kako bismo uključili ranjivu populaciju i odrasle koji trenutno nisu pristupačni, obavezujemo se da ćemo podsticati sisteme informisanja i usmjeravanja kako bismo podigli svijest o mogućnostima učenja, proširili učešće i poboljšali motivaciju učenika.

33. Ponovo potvrđujemo važnost implementacije pouzdanih, valjanih, transparentnih i pristupačnih rodno osjetljivih informacionih sistema za ALE, koji omogućavaju praćenje napretka u učešću i privlačenju učenika sa fokusom na populaciju koja nije dovoljno opsluživa, kao i olakšavanja razmjene znanja između vladinih i nevladinih institucija, akademskih zajednica, civilnog društva i država članica.

---

⁴ Ova obaveza je već preuzeta kao dio cilja održivog razvoja 17, podcilja 17.2

Proširivanje domena učenja

34. Ponovo potvrđujemo viziju pismenosti kao kontinuuma učenja i nivoa kompetencija kao temelja za učenje i obrazovanje odraslih. Obavezujemo se da ćemo značajno uložiti dodatne napore da implementiramo odgovarajuće politike u skladu s tim i da ispunimo ciljeve održivog razvoja 4.6. Ovo uključuje uspostavljanje sveobuhvatnih i na dokazima zasnovanih rodno transformativnih, međusektorskih i inkluzivnih politika pismenosti i strategija provedbe.

35. Prepoznamo radno mjesto kao važno mjesto za učenje. Uspostavljanje kulture cjeloživotnog učenja na poslu važno je kako bi se radnicima pomoglo da osiguraju i održe pristojan posao, prilagode se novim zahtjevima posla i postignu lični razvoj i ispunjenje. Takođe prepoznamo da učenje na radnom mjestu mora doprinijeti izgradnji inkluzivnijih i pravednijih društava. ALE podstiče efikasnost, produktivnost i dobrobit na poslu, te pozivamo poslodavce da ulažu u ALE na radnom mjestu.

36. Prepoznajući hitnost i središnji značaj klimatskih aktivnosti za održivost, obavezujemo se da ćemo podsticati obrazovanje za održivi razvoj i unaprijediti svijest o uzrocima i posljedicama klimatskih promjena, tako da svi mladi i odrasli mogu bolje razumjeti hitne probleme održivog razvoja i djelovati kao osnaženi građani, prilagođavajući svoje obrasce potrošnje i stilova života i aktivno se uključuju u demokratske rasprave i inicijative za zaštitu i očuvanje životne sredine.

37. Prepoznajući moćnu ulogu koju tehnologija igra u ALE-u, države članice obavezuju se na utvrđivanje načina za smanjenje digitalnog jaza i podsticanja digitalne pismenosti i vještina, kao i na formulisanje novih pravaca za saveze učenja koji se grade na UNESCO-ovim normativnim instrumentima koji uokviruju pristup znanju (Preporuka iz 2019. o otvorenim obrazovnim resursima i Preporuka iz 2021. o otvorenoj nauci) i korištenje vještačke inteligencije (Preporuka o etici vještačke inteligencije iz 2021.) za učenje. Stoga, uz podsticanje kombinovanog učenja – što je djelotvoran način dosezanja do marginalizovanih ljudi i zajednica kojima je najpotrebniji ALE - takođe ćemo podsticati otvorene obrazovne resurse za opšte i javno dobro, i baviti se pitanjima jednakosti i inkluzije, privatnosti i etike u vezi s korištenjem tehnologije za učenje.

38. Uzimajući u obzir uticaj pandemije COVID-19, potvrđujemo važnost učenja za dobrobit pojedinca i javno zdravlje. Prepoznamo potrebu za jačanjem ovih dimenzija u politikama i programima ALE na nacionalnom i lokalnom nivou, koristeći pozitivan uticaj ALE-a o zdravlju – uključujući i za starije odrasle osobe. Učenje za zdravlje i dobrobit naglašava važnost povezivanja cilja održivog razvoja 3 i cilja održivog razvoja 4, te uključivanja ALE i zdravlja u višesektorske politike i programe.

39. Nadalje ističemo važnost aktivnog i globalnog građanstva, te medijske i informacione pismenosti, u suočavanju s društvenim i razvojnim izazovima. Stoga ohrabrujemo inicijative za jačanje građanskog obrazovanja za odrasle s ciljem razvijanja sposobnosti učenika da kritično procjenjuju informacije, donose odluke na osnovu informacija, razvijaju agenciju i značajno doprinose svojim lokalnim zajednicama i javnoj raspravi.

40. Obavezujemo se da ćemo koristiti Agendu za održivi razvoj 2030. kao putokaz za razvoj transverzalnih vještina, prepoznajući kako ova agenda donosi koheziju i sinergiju višestrukim ciljevima ALE-a u godinama koje dolaze. Kvalitetno obrazovanje i cjeloživotno učenje su važni mehanizmi za provedbu cilja održivog razvoja 4 i takođe su preduslovi za smanjenje siromaštva (cilj održivog razvoja 1), zdravlje i blagostanje (cilj održivog razvoja 3), rodna ravnopravnost (cilj održivog razvoja 5), smanjenje nejednakosti (cilj održivog razvoja 10), sveobuhvatno zapošljavanje i pristojna radna mjesta (cilj održivog razvoja 8), inkluzivni, sigurni, otporni i održivi gradovi (cilj održivog razvoja 11), pravedna, mirna, inkluzivna, društva bez nasilja (cilj održivog razvoja 16) i dinamično djelovanje (cilj održivog razvoja 13) Nadalje, obrazovanje odraslih je dio prava na obrazovanje i presudno za ostvarivanje svih ljudskih prava.

Međunarodna saradnja za donošenje i praćenje

41. Sprovedenjem obaveza sadržanih u ovom Okviru za djelovanje, te u cilju kontinuirane razmjene znanja i dobrih praksi, podsticanja vršnjačkog učenja i doprinosa razvoju institucionalnih kapaciteta, a u duhu međunarodne solidarnosti, obavezujemo se da ćemo dalje podržavati i uključivati se u inicijative za međunarodnu saradnju koje imaju za cilj poboljšanje ALE i podsticanje učenja tokom rada.

42 Obavezujemo se da ćemo obratiti posebnu pažnju na sljedeće kategorije država članica, koje su suočavaju se s posebnim izazovima u postizanju cilja održivog razvoja 4 i drugih ciljeva održivog razvoja:

- Države članice pogođene sukobom, s obzirom na njihove specifične potrebe u smislu učešća u ALE, uključujući izbjeglice i raseljene populacije, te za izgradnju kapaciteta.
- Male arhipelaške države u razvoju (SIDS), s obzirom na njihovu strukturnu ranjivost, pogoršanu klimatskim promjenama.
- Afričke države, koje se suočavaju sa upornim izazovima obrazovanja i nude velike mogućnosti za budući razvoj; i
- Najnerazvijene zemlje (LDC), koje i dalje zaslužuju posebnu pažnju i ciljanu podršku.

43. Pozivamo UNESCO, kao vodeću agenciju Ujedinjenih nacija za obrazovanje, da podrži provođenje ovog Okvira za djelovanje u saradnji sa državama članicama, osiguravajući periodične preglede postignutog napretka.

44. Obavezujemo se da ćemo ovaj Okvir za djelovanje unaprijediti kroz relevantne mehanizme na globalnom, regionalnom, nacionalnom, podnacionalnom i lokalnom nivou, oslanjajući se na globalnu arhitekturu cilja održivog razvoja 4 koja uključuje mehanizme i platforme kao što je Globalni izvještaj o učenju i obrazovanju odraslih (GRALE), Globalni savez za praćenje učenja (GAML), Globalna savez za pismenost (GAL), Izvještaj o praćenju globalnog obrazovanja (GEMR), Upravni odbor visokog nivoa cilja održivog razvoja 4 za obrazovanje 2030, Visoki politički Forum o održivom razvoju, rad međunarodnih partnera-uključujući nevladine organizacije-i praćenje na nivou zemlje. Pozdravljamo stvaranje Afričkog instituta za cjeloživotno učenje kao inicijativu Kraljevine Maroko.

45. U tradiciji GRALE-a, ponavljamo potrebu za pouzdanim, valjanim, transparentnim i pristupačnim informacijama i rodno osjetljivim sistemima praćenja koji mogu proizvesti relevantne i tačne razvrstane podatke za periodično praćenje donošenja ovog Okvira za djelovanje i podržavati digitalne platforme za olakšavanje razmjene znanja i najboljih praksi između država članica i drugih ključnih ALE grupa

46. Pozivamo UNESCO da koordinira, preko UNESCO-ovog Instituta za cjeloživotno učenje, proces praćenja na globalnom nivou kako bi periodično izvještavao o napretku u ALE, kroz namjenske instrumente, uključujući globalni izvještaj i CONFINTEA VII srednjoročni pregled u 2028. godini kako bi se procijenio postignuti napredak.

47. Takođe pozdravljamo prijedlog Kraljevine Maroko da se osnuje međuministarska komisija nakon CONFINTEA VII, s ciljem da se podrži efikasna i participativna provedba preporuka ovog Okvira.

48. Stoga usvajamo Marakeški okvir za djelovanje koji će nas voditi u iskorištavanju transformacijske moći ALE-a u kontekstu cjeloživotnog učenja za društveno kohezivnu ispunjenu, inkluzivnu i održivu budućnost za sve.